

Jaką osobą jest dziecko zdolne? Psychologiczne uwarunkowania wybitnych zdolności Indeks cech i właściwości osobowościowych warunkujących uzdolnienia potencjalne i aktywność twórczą (Popek, 2001)

- Uzdolnienia poznawcze
- Właściwości emocjonalne
- Właściwości wolicjonalno-motywacyjne
- Właściwości charakterologiczne
- Specyficzne przystosowanie społeczne

Specyficzne uzdolnienia poznawcze

- Wysoki poziom uzdolnień do percepcji otaczającego świata
 - Wysoka wrażliwość zmysłów na bodźce
 - Otwartość postrzeżenia i chłonność informacyjna
 - Spostrzegawczość i zdolność do obserwacji
 - Wrażliwość na nowe doświadczenia
- Specyficzne właściwości uwagi
 - Ponadprzeciętna zdolność koncentracji uwagi na obiekcie zainteresowań
 - Koncentracja w warunkach niekorzystnych
 - Duża trwałość uwagi i odporność na zmęczenie
 - Duża przetrutność uwagi, wybiórczość i selektywność uwagi, a równocześnie szerokie pole uwagi
 - Niekiedy rozproszenie uwagi w warunkach poprzedzających iluminację i rozpoczęcie właściwego procesu twórczego
- Specyficzne właściwości pamięci
 - Ponadprzeciętna chłonność i duży zakres pamięci, przy równoczesnej koncentracji na obiektach własnych zainteresowań i upodobań
 - Duża trwałość pamięci (pamięć odroczone)
 - Łatwość uczenia się nowych treści
 - Szybko osiągnięta sprawność i mistrzostwo w odpoznanianiu i przypominaniu treści i obrazów wcześniej przyswojonych
- Ponadprzeciętny poziom inteligencji
 - Myślenie dywergencyjne o cechach dużej płynności, giętkości i oryginalności myślenia
 - Zdolność szybkiej analizy i syntezy nowego materiału, a także dostrzegania zależności w materiale nieorganizowanym
 - Zdolność manipulowania pojęciami
 - Docieklivość intelektualna, otwartość i chłonność intelektualna
 - Wewnętrzne poczucie kontroli intelektualnej
 - Krytycyzm i samokrytycyzm w sytuacjach problemów nowych i otwartych
 - Duża tolerancja na sprzeczności poznawcze, zdolność dziwienia się w sytuacjach nowych i zaskakujących poznawczo
- Bogata wyobraźnia i intuicja twórcza
 - Oryginalność i generatywność wyobraźni, preferują wyobraźnię metaforyczno-symboliczną i fantazję twórczą
 - Zdolność intuicyjnego przewidywania, łatwość doświadczania olśnień (*insight*), zdolność do intuicyjnej oceny zjawisk i hipotez

Specyficzne właściwości emocjonalne

- Wysoki poziom wrażliwości emocjonalnej

- Fascynacja problemem i pomysłami jego rozwiązania (entuzjazm w sytuacji nowości)
- Odporność emocjonalna w sytuacji niepowodzenia i krytyki
- Poczucie komizmu
- Silna potrzeba samotności z wyboru, przy wysokim poziomie społecznej empatii
- Zdolność do spontanicznej ekspresji

Specyficzne właściwości wolicjonalno-motywacyjne

- Siła woli i upór w realizacji celu nawet w sytuacji szczególnie niekorzystnej
- Pewność siebie i odwaga twórcza
- Wczesne i pogłębione ukształtowanie zainteresowań, upodobań
- Silna motywacja poznawcza i działaniowa
- Duża wewnętrzna dyscyplina i energia

Specyficzne właściwości charakterologiczne

- Konstruktywny nonkonformizm
- Wysokie poczucie tożsamości i silnie zintegrowane ego, przy równoczesnych objawach niedojrzałej (twórczo) osobowości
- Odwaga twórcza, pewność siebie, aktywność
- Wysoka samoocena
- Wytrwałość w pracy aż do wyczerpania
- Entuzjazm
- Skłonność do nieporządku w najbliższym otoczeniu
- Tolerancja w stosunku do innych i do odmiennych wartości

Specyficzne przystosowanie społeczne

- Nie ulegają autorytetom
- Słabsze przystosowanie bezpośrednie, dobre pośrednie poprzez swoje wytwory
- Okresowa samotność z wyboru – sprzyja koncentracji w procesie twórczym
- Akceptują konflikty i napięcia społeczne
- Ludzie pełni rezerwy w kontaktach towarzyskich
- Nieśmiałość
- Cenią wartości osobowe a nie formalne
- Koncentrują się bardziej na ideach i wytworach niż na sprawach społ. i innych ludziach

Załącznik 4

LISTA CECH UŁATWIAJĄCA IDENTYFIKACJĘ „DZIECKA ZDOLNEGO” - DLA RODZICÓW

Moje dziecko...

1. Jest bystrym obserwatorem i szybko podchwytuje nowe rzeczy.
2. Potrafi wykonywać rzeczy umysłowe z przyjemnością.
3. Ma dobrą pamięć i potrafi uczyć się szybko.
4. Zadaje bardzo dużo dociekliwych pytań, potrafi „wyłapać” sprzeczności.
5. Posiada bogatą wyobraźnię i intuicję twórczą.
6. Prezentuje oryginalne pomysły.
7. Przejawia wczesne i pogłębione ukształtowanie zainteresowań.
8. Jasno wyraża koncepcje w mowie.
9. Nie zraża się łatwo, gdy rzeczy nie idą po jego myśli.
10. Pragnie poznać przyczynę zjawisk.
11. Bardzo pochłaniają je rzeczy, wobec których wykazuje zainteresowanie.
12. Często eksperymentuje.
13. Woli samodzielnie rozwiązywać problemy.
14. Jest bardzo pomysłowe w znajdowaniu odpowiedzi i nowych sposobów robienia czegoś.
15. Jest ożywione gdy rozwiązuje problem, bądź dokonuje jakiegoś odkrycia.
16. Samo poddaje pomysły nowych zadań, nie polega cały czas na innych
17. Jest pewne siebie, jeśli chodzi o umiejętności rozwiązywania nowego problemu.
18. Jest zawsze skore do odkrywania nowego otoczenia.
19. Prezentuje wysoki poziom wrażliwości emocjonalnej.
20. Widoczny jest u Niego konstruktywny nonkonformizm.
21. Przejawia skłonność do nieporządku w najbliższym otoczeniu.
22. Posiada wysokie poczucie tożsamości i silnie zintegrowane ego, przy równoczesnych objawach niedojrzałej (twórczo) osobowości.
23. Cechuje Go tolerancja w stosunku do innych i do odmiennych wartości.
24. Koncentruje się bardziej na ideach i wytworach niż na sprawach społecznych i innych ludziach.
25. Przejawia bardzo niezależną postawę wobec życia.
26. Prezentuje wysoką aktywność poznawczą, związaną z zadawaniem pytań matematycznych.
27. Posiada łatwość generowania różnych sposobów rozwiązania zadania matematycznego nawet, gdy istnieją algorytmiczne reguły rozwiązania.